J TOLOO E BEHDASHT, School of Public Health, Yazd Shahid Sadoughi Univ Med Sci

ORIGINAL ARTICLE

Received:2022/05/11 *Accepted:2022/10/11*

Validation of the Native Model of Logotherapy in Patients with Breast Cancer

Fateme Neamati (Ph.D.)[1], Saeed Vaziri (Ph.D.)[2], Fahimeh Dehghani(Ph.D.)[3], Seyed Mohammad Reza Mortazavizadeh(M.D.)[4]

1.Ph.D. Student Counseling, Yazd Branch, Islamic Azad University, Yazd. Iran.
2.Corresponding Author: Assistant Professor, Department Of Psychoogy, Yazd Branch, Islamic Azad University,Yazd, Iran.Email:S.vaziri@iauyazd.ac.ir Tel:09133513152
3.Associate Professor, Department of Psychology and Educational Sciences, Yazd University, Yazd, Iran
4.Associate Professor:Specilalist in Blood and Cancer, Yazd Branch, Islamic Azad University, Hazrat Ali Ibn Abitaleb (AS) School of Medicine. Yazd, Iran.

Abstract

Introduction: Stress and social isolation can lead to the progression of the disease or the recurrence of cancer, in this regard, the need for stress management and mental relaxation in these people is essential. One of the ways to create peace in humans is to have meaning in life, and logotherapy education can play an effective role in achieving this goal. Today, logotherapy education is done in different ways for different target communities in the world, and the lack of a native Iranian model of logotherapy is considered one of our existing educational deficiencies. This study aims to validate a Iranian model of logotherapy for breast cancer patients.

Methods: This descriptive-survey study was conducted based on the results of Neamati's Ph.D thesis (29) on the lived experience of cancer patients. This model include 4 main themes (individual and social development, transcendental suffering, positive psychological abilities, and the angel of death) and 16 sub-themes.The statistical population of this study included all psychologists in 1400, and 120 psychologists were selected by convenience sampling method. The data obtained from the survey of the psychologists were analyzed using confirmatory factor analysis and Amos22 software.

Results: The findings of confirmatory factor analysis showed that the factor loads related to the relationship between the main theme and its sub-themes, in response to questions about patients' perceptions of the meaning of life, patients' perceptions of cancer, patients' perceptions of cancer strategies and its complications, and patients' perception of the meaning of death are in a favorable condition (0.6 to 0.7). Also, the explained variance of all sub-themes was higher than 25%.

Conclusion: The native model of logotherapy for breast cancer patients has a good fit. It is suggested that the logotherapy-based model be implemented in cancer treatment centers and counseling and psychological centers for these patients.

Keywords: Breast cancer; Meaning of Life; Validation.
Conflict of interest: The authors declared that there is no conflict of interest.

[Downloaded from tbj.ssu.ac.ir on 2026-10-11]

[DOI: 10.18502/tbj.v21i3.10900]

This Paper Should be Cited as:
Author: Fateme Neamati, Saeed Vaziri, Fahimeh Dehghani,
Seyed Mohammad Reza Mortazavizadeh. Validation of the Native Model of Logotherapy …..…….Tolooebehdasht Journal. 2022;21(3):80-96.[Persian]

اعتباریابی الگوی بومی معنادرمانی در مبتلایان به سرطان پستان

نویسندگان: فاطمه نعمتی[۱]، سعید وزیری[۲]، فهیمه دهقانی[۲]، سید محمدرضا مرتضوی زاده[۴]

۱.دانشجوی دکترای مشاوره، گروه مشاوره، واحد یزد، دانشگاه آزاد اسلامی، یزد، ایران.

۲.نویسنده مسئول: استادیارگروه مشاوره، واحد یزد، دانشگاه آزاد اسلامی، یزد، ایران.

تلفن تماس :۰۹۱۳۳۵۱۳۱۵۲ Email: s.vaziri@iauyazd.ac.ir

۳.دانشیارگروه مشاوره ، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه یزد، یزد، ایران.

۴. دانشیارگروه خون و سرطان، دانشکده پزشکی حضرت علی بن ابیطالب (ع). یزد، واحد یزد، دانشگاه آزاد اسلامی، یزد، ایران.

طلوع بهداشت

دو ماهنامه علمی پژوهشی
دانشکده بهداشت یزد
سال بیست و یکم
شماره سوم
مرداد و شهریور
شماره مسلسل: ۹۳

تاریخ وصول: ۱۴۰۱/۰۲/۲۱
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۶/۱۰

چکیده

مقدمه: استرس و انزوای اجتماعی می تواند منجر به پیشرفت بیماری ویا عود مجدد سرطان گردد، در این راستا لزوم مدیریت استرس و آرام سازی روان در این افراد ضروری می نماید. یکی از راه های ایجاد آرامش در انسان، داشتن معنا در زندگی است و آموزش معنادرمانی می تواند نقش موثری در حصول به این منظور بازی کند. امروزه آموزش معنادرمانی به صورت های گوناگون جهت جوامع هدف متفاوت، در دنیا در حال انجام است و فقدان یک الگوی بومی ایرانی معنادرمانی از کمبود های موجود آموزشی ما قلمداد می گردد. هدف پژوهش حاضر اعتباریابی یک الگوی ایرانی معنادرمانی برای مبتلایان به سرطان پستان است.

روش بررسی: این پژوهش به روش توصیفی - پیمایشی انجام شده و بر اساس الگوی ارائه شده در رساله دکتری نعمتی از تجربه زیسته بیماران بهبود یافته از سرطان انجام شد. این الگو شامل ۴مضمون اصلی(تکامل فردی و اجتماعی، رنج متعالی، توانمندی های مثبت روانشناختی و فرشته مرگ) و ۱۶ مضمون فرعی می باشد. جامعه آماری این مطالعه شامل تمامی متخصصین رشته روانشناسی در سال ۱۴۰۰ بودند که به شیوه نمونه‌گیری دردسترس، ۱۲۰ متخصص انتخاب شدند. داده های حاصل از نظرسنجی متخصصان به کمک روش تحلیل عاملی تأییدی و نرم افزار ایموس تحلیل شدند.

یافته ها: یافته‌های حاصل از تحلیل عاملی تأییدی نشان داد بارهای عاملی مربوط به میزان ارتباط مضمون اصلی با مضامین فرعی تشکیل دهنده آن، در پاسخ به سوالات تصور بیماران از معنای زندگی، تصور بیماران از معنای سرطان، تصور بیماران از راهکارهای مقابله با سرطان و عوارض آن و تصور بیماران از معنای مرگ ومردن در وضعیت مطلوبی (۰/۶ تا ۰/۷) قرار دارند. همچنین واریانس‌تبیین‌شده همه مضامین فرعی از ۲۵ درصد بالاتر بود.

نتیجه گیری: الگوی بومی معنادرمانی برای مبتلایان به سرطان پستان از برازش مطلوبی برخوردار است، پیشنهاد می‌شود الگوی درمانی مبتنی بر معنادرمانی در مراکز درمانی پذیرش بیماران سرطانی و مراکز مشاوره و روانشناختی منحصر به این مراجعان اجرا گردد.

واژه های کلیدی: سرطان پستان، معنای زندگی، اعتباریابی

این مقاله حاصل بخشی از رساله نفر اول نویسنده مقاله برای اخذ درجه دکتری در رشته مشاوره می باشد.

[Downloaded from tbj.ssu.ac.ir on 2026-10-11]

[DOI: 10.18502/tbj.v21i3.10900]

مقدمه

علی‌رغم پیشرفت‌های قابل‌توجه علم پزشکی، سرطان (cancer) همچنان به‌عنوان یکی از مهم‌ترین بیماری‌های قرن و دومین علت مرگ و میر بعد از بیماری‌های قلبی و عروقی است (۱). طبق گزارش سازمان بهداشت جهانی world health (organization)، سرطان پستان (Breast cancer) شایع‌ترین و کشنده‌ترین بدخیمی در بین زنان و یکی از عوامل نگران‌کننده سلامتی زنان در جهان است (۲). سرطان پستان ۲۳ درصد همه سرطان‌ها را در زنان شامل می‌شود (۳) و تعداد مبتلایان به این نوع از سرطان در جهان به‌خصوص در کشورهای توسعه یافته، روند روبه‌رشدی دارد (۴). در ایران نیز به‌طورکلی ۳۳/۲ مورد در هر صدهزار نفر زن است و پیش‌بینی می‌شود تا سال ۲۰۲۵ میزان بروز آن ۳۴ درصد افزایش یابد (۵).

یکی از مهم ترین ابعادی که در کیفیت زندگی بیماران مبتلا به سرطان، در کنار عوامل روانشناختی مطرح است بعد معنا (meaning) می‌باشد(۶). در حوزه سرطان، توانایی یافتن معنایی جدید در زندگی پس از تشخیص بیماری، نقش تعیین کننده‌ای در ادامه روند بیماری دارد (۷).Toledo و همکاران(۸) در پژوهش خود گزارش کردند که بین ۵۰٪ تا ۹۵٪ از بیماران مبتلا به سرطان، معنویت را از نظر شخصی مهم تلقی کرده و در طی بیماری نیازهای معنوی داشتند. پژوهش Kang و همکاران (۹) نیز حداقل یک نیاز ارضا نشده معنوی یا وجودی در نیمی از بیماران مبتلا به سرطان شناسایی کرد. به طور کلی مطالعات حاکی از این است که مسائل مربوط به عوامل روانی- اجتماعی و وجودی در قیاس با درد و نشانه های جسمانی، احتمالا نگرانی بیشتری را برای بیماران به بار می‌آورند(۱۰).

چنین به نظر می رسد که رنج و پریشانی و مرگ و میر، معنی زندگی را می ربایند، ولی Frankl (۱۱) معتقد است آنچه که واقعا در زندگی از کف می رود امکانات و توانائی هاست. از این رو، گذرایی و انتقال زندگی از معنای آن نمی کاهد، بلکه در ما احساس وظیفه و مسئولیت را بیدار می کند. معنا درمانی با در نظر گرفتن گذرایی هستی و وجود انسانی بجای بدبینی و انزوا، انسان را به تلاش و فعالیت فرا می خواند(۱۲). به زعم فرانکل یک ترس حقیقی مانند ترس از مرگ را نمی توان با تفسیر روان پویایی آن آرامش بخشید. اما معنا درمانی روش های ویژه ای برای رویارویی با این اختلالات را ابداع کرده است (۱۳).

از سوی دیگر گفتمان پزشکی و روان شناختی روی مراقبت پایان زندگی، به طور مداوم در طی سال ها اصولا از تمرکز روی کنترل نشانه‌ها و مدیریت درد به سوی ترکیب بیشتر رویکردهای فرد-محور برای مراقبت بیمار تغییر جهت داده اند(۱۴). چنین رویکردهایی بر اهمیت معنویت و معنایابی به عنوان منابع مهم برای مقابله با رنج عاطفی و وجودی در فرد نزدیک به مرگ، تاکید دارند (۱۵). مطالعات نشان می دهند که تشخیص سرطان پستان و به دنبال آن درمان، می تواند تأثیری عمیق از لحاظ جسمی، روان شناختی، اجتماعی و سلامت معنوی بر زنان داشته باشد (۱۸-۱۶).

شواهد متعددی در زمینه تأثیر مداخلات روان شناختی، از جمله روان درمانی معنا محور و معنا درمانی وجود دارد(۱۹). به طوری‌که مطالعات گزارش کردند معنا درمانی اثربخشی بالایی در کاهش خلق و خو و افزایش عملکرد بیماران مبتلا به سرطان دارد(۲۰). هم چنین جلسات معنا درمانی موجب کاهش

[Downloaded from tbj.ssu.ac.ir on 2026-10-11]

[DOI: 10.18502/tbj.v21i3.10900]

افسردگی، اضطراب مرگ،پریشانی روانشناختی و افزایش روحیه زنان مبتلا به سرطان پستان شده است (۲۳-۲۱).

علاوه بر این یافته ها نشان دادند که معنا درمانی به شیوه ی گروهی سبب کاهش اختلالات روانی از جمله شکایات جسمانی، حساسیت در روابط بین فردی، افسردگی واضطراب در زنان مبتلا به سرطان پستان شده است (۲۴،۲۵).

معنا درمانی گروهی امید به زندگی را در بیماران مبتلا به سرطان افزایش داده است(۲۶). معنا درمانی در کاهش رنج و بهبود معنا در زندگی تاثیر دارد. معنا درمانی می تواند برای نوجوانان که در مراحل پایانی سرطان هستند، برای جلوگیری از آشفتگی وجودی و بهبود کیفیت زندگی آن ها بکار برود(۲۷). Xia و همکاران(۲۸) نیز نشان دادند افزایش معنا و آرامش در بازماندگان سرطان پستان به طور قابل توجهی سلامت روان و پریشانی و استرس کمتری را پیش بینی می‌کنند.

علی رغم پژوهش‌های صورت گرفته در زمینه مداخلات معنادرمانی در بیمارن مبتلا به سرطان، غالب پرونکل‌های درمانی از متون غربی اقتباس شده اند. هم چنین مداخلات جنبه عمومی داشته اند و مداخله معنادرمانی که مخصوص بیماران مبنلا به سرطان پستان باشد یافت نشده است بنابراین یکی از منابع عینی و مفید جهت طراحی الگوی معنادرمانی جهت استفاده بیماران تازه مبتلا شده به سرطان، استفاده تجربیات زیسته بیماران بهبود یافته از سرطان پستان از معنای زندگی شان می باشد. این شیوه، داده های غنی و بینش عمیقی در مورد تجربیات زیسته شرکت کنندگان می دهد و سطحی نیست.

نعمتی در مطالعه خود به بررسی عمیق دیدگاه ۱۱ نفر از بیماران بهبودیافته از سرطان پستان از معنای زندگی پرداخت. نتیجه این مطالعه چهار مضموع اصلی و ۱۶ مضمون فرعی بود. اولین مضمون فرعی حاصله از این واکاوی تکامل فردی و اجتماعی بود. بیماران معنای زندگی را دررسیدن به کمال و قرب الهی می‌دانستند. برای بیماران، سرطان و رنج های آن فرصتی برای مقابله فعال و رشد تلقی شده‌است. این مضمون اصلی مضامین فرعی نظیر رسیدن به کمال، یکتایی، بهزیستی فردی وعلاقه اجتماعی را در برگرفت.

مضمون فرعی دوم این مطالعه رنج متعالی بود به این معنا که یکتایی در حیطه رشد فردی می‌تواند معنای زندگی را تعریف کند و مضامین فرعی نظیر بستر رشد، پریشانی روانشناختی وآزمون الهی را در برگرفت. مضمون سوم این مطالعه توانمندی های مثبت روانشناختی با مضامین فرعی توکل، خوش بینی، سرسختی روانشناختی، پذیرش وتعهد به ارزش هاوذهن آگاهی بود به عبارتی در این پژوهش مشارکت‌کنندگان خودشناسی و تقویت جنبه‌های مثبت خود، پذیرش و مقابله فعال با بیماری، خوش‌بینی، توانایی حل مشکلات(خودکارآمدی) را راهبردهای مقابله‌ای جهت ارتقاء سطح بهزیستی و ایجاد معنا دانستند. مضمون چهارم این با عنوان فرشته مرگ و مضامین فرعی جاودانگی، رهایی از تعلقات، آسایش و مدیریت دشواری مرگ آشکار کرد که بیماران معتقد بودند بعد از مردن از قید ماده رها شده و زندگی بهتر و والاتری را شروع می کنند. به اعتقاد آن ها اگر به مثابه یک سفر به مردن نگاه کنیم احساس آرامش بیشتری داشته و سعی در آمادگی خود برای آن می کنیم(۲۹).

با توجه به خلاء های پژوهشی موجود که پیش‌تر به آن اشاره شد لزوم طراحی و تدوین الگوهای مناسب معنا درمانی برای این بیماران مبتلا به سرطان پستان محرز می گردد. بنابراین از آنجایی

[Downloaded from tbj.ssu.ac.ir on 2026-10-11]

[DOI: 10.18502/tbj.v21i3.10900]

که اعتباریابی الگوهای بومی پیش‌نیاز تدوین و طراحی بسته های آموزشی و درمانی می‌باشد لذا پژوهش حاضر به دنبال این سوال است که اعتباریابی الگوی بومی معنادرمانی در مبتلایان به سرطان پستان مبتنی بر داده های کیفی مطالعه نعمتی چگونه است؟

روش بررسی

این پژوهش به لحاظ شیوه گردآوری داده‌ها از نوع توصیفی پیمایشی بود. جامعه آماری این مطالعه شامل ۱۲۰ متخصص روانشناس در سال ۱۴۰۰ بودند که به شیوه نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند.

به این صورت که پس از اینکه توضیحات لازم به متخصصان روانشناس داده شد و کسب رضایت آگاهانه و داوطلبانه از جانب ایشان حاصل شد، یک پرسشنامه نظر سنجی به همراه فرم مضامین نهایی مطالعه نعمتی برای متخصصان مربوطه ارسال گردید (۲۹).

ملاک‌های انتخاب متخصصان برای ورود به این پژوهش، داشتن تحصیلات حداقل کارشناسی در زمینه روانشناسی و علوم مشاوره و رضایت آگاهانه و داوطلبانه جهت شرکت در پژوهش بود. همچنین، ملاک خروج این پژوهش شامل عدم تمایل به ادامه پژوهش و عدم تخصص در زمینه مذکور بود. ابزار پژوهش در این تحقیق شامل موارد زیر بود:

پرسشنامه نظرسنجی: پرسشنامه نظرسنجی یک ابزار ارزیابی می باشد که متناسب با هدف پژوهش توسط محقق ساخته شده بود. دارای ۴ سوال اصلی بود که میزان ارتباط و اعتبار هر یک از مضامین اصلی را با مقولات فرعی مربوطه می‌سنجید و در یک طیف لیکرت ۵ درجه ای(بسیار مطلوب:۵، مطلوب:۴، تا اندازه ای مطلوب:۳، نامرتبط:۲، کاملانامرتبط:۱) قابل نمره گذاری بود. فرم مضامین کیفی تجارب زیسته زنان بهبود یافته از سرطان پستان از معنای زندگی: نعمتی (۲۹) در پژوهش خود با عنوان تدوین و اعتبارسنجی الگوی آموزشی-درمانی معنای زندگی مبتنی بر تحلیل تجارب زیسته زنان بهبودیافته از سرطان پستان، طی یک مصاحبه کیفی با ۱۱ بیمار بهبود یافته از سرطان و با روش تحلیل کلایزی به بررسی پاسخ چهار سوال: ۱.تصور شما از معنای زندگی بطور عام چیست؟۲.تصور شما از معنای زندگی در بعد معنای سرطان چیست؟۳ .تصور شما از معنای زندگی در بعد معنای راه های مقابله با سرطان و عوارض آن چیست؟ ۴.تصور شما از معنای زندگی در بعد معنای مرگ و مردن چیست؟ پرداخت و در نهایت به ۱۶ مضمون فرعی و ۴ مضمون اصلی رسید. مضامین اصلی و فرعی بدست آمده در این پژوهش شامل: تکامل فردی و اجتماعی(رسیدن به کمال، یکتایی، بهزیستی فردی وعلاقه اجتماعی)، رنج متعالی (بستر رشد، پریشانی روانشناختی، آزمون الهی)، توانمندی های مثبت روانشناختی(توکل، خوش بینی، سرسختی روانشناختی، پذیرش وتعهد به ارزش ها، ذهن آگاهی) و فرشته مرگ(جاودانگی، رهایی از تعلقات، آسایش، مدیریت دشواری مرگ) بود. که در قالب جداول مجزا و منسجم طراحی و برای ارزیابان ارسال گردید.در پژوهش حاضر بعد از کسب مجوز از کمیته اخلاق دانشگاه آزاد اسلامی واحد یزد، افراد نمونه به شرحی که در بخش شرکت‌کنندگان گزارش شد، انتخاب و ابزارهای پژوهش جهت بررسی برای ایشان ارسال گردید.

[Downloaded from tbj.ssu.ac.ir on 2026-10-11]

[DOI: 10.18502/tbj.v21i3.10900]

با توجه به اینکه پژوهش حاضر در زمان پاندمی کووید۱۹ انجام شد به دلیل رعایت فاصله‌گذاری اجتماعی به صورت آنلاین و از طریق سامانه نظرسنجی پرسا انجام شد.داده‌ها به کمک نرم‌افزار ایموس به روش تحلیل عاملی تأییدی تجزیه و تحلیل شدند.

مجوز کد اخلاق از کمیته اخلاق دانشگاه آزاد اسلامی واحد یزد به شماره IR.IAU.KHUISF.REC.1400.076 کسب گردید.

یافته ها

جهت اعتبار عامل‌ها از تحلیل عاملی تأییدی (CFA) با روش برآورد حداکثر درست نمایی از نرم‌افزار ایموس نسخه ۲۴ استفاده شد.

شاخص‌های برازش مدل حاکی از مطلوب بودن مدل عاملی بود. نمودار ۱ نتایج بررسی مدل عاملی تأییدی همبستگی مقولات را نشان داده است.

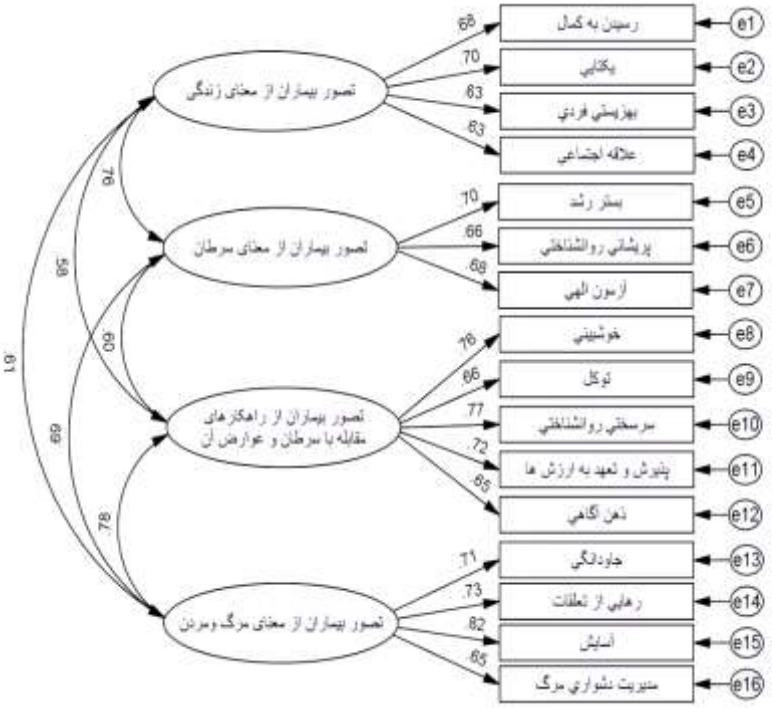

نمودار ۱: برآورد مقادیر مربوط به مدل عاملی در حالت استاندارد

یافته‌های پژوهش نشان دادند که بارعاملی مقولات مختلف بین ۰/۶ تا ۰/۸ قرار دارد که نشانگر مطلوب بودن بارهای عاملی است و لذا اعتبار عاملی مدل تأیید شد. برای ارزیابی برازش مدل تحلیل عامل تأییدی از مشخصه‌های $\chi 2/df$، RMSEA، GFI، TLI، NFI، CFI، IFI و RMSEA استفاده شد. شاخص $\chi 2/df$ فاقد یک معیار ثابت برای یک مدل قابل قبول است، اما مقدار کوچک $\chi 2/df$ دلالت بر برازش بهتر مدل دارد و مقادیر کمتر از ۳ مطلوب ارزیابی می‌شود. توصیه شده است از جذر برآورد واریانس خطای تقریب که به‌عنوان اندازه تفاوت برای هر درجه آزادی ارائه کرده است استفاده شود.

شاخص RMSEA برای مدل‌های خوب برابر با ۰/۰۸ یا کمتر است. مدل‌هایی که RMSEA آن ها ۰/۱۰ یا بیشتر باشد برازش

[Downloaded from tbj.ssu.ac.ir on 2026-10-11]

[DOI: 10.18502/tbj.v21i3.10900]

ضعیفی دارند. بر پایه قرارداد، مقدار GFI ، TLI، CFI و IFI باید برابر یا بزرگتر از ۰/۹۰ باشد تا مدل پذیرفته شود. در جدول ۱ برآورد شاخص‌های ارزیابی کلیت مدل مسیر گزارش شده است.

همان طور که یافته‌های جدول ۱ نشان داد شاخص‌های ارزیابی کلیت مدل مسیر با توجه به دامنه مطلوب این شاخص‌ها است و برازش داده‌ها به مدل برقرار است.

در جدول ۲ برآورد مقادیر مربوط به مدل عاملی مقوله های تصور بیماران از معنای زندگی، تصور بیماران از معنای سرطان، تصور بیماران از راهکارهای مقابله با سرطان و عوارض آن و تصور بیماران از معنای مرگ ومردن گزارش شده است.

همان طور که یافته‌های جدول ۲ نشان داد. بارهای عاملی مربوط به همه زیرمقولات تصور بیماران از معنای زندگی، تصور بیماران از معنای سرطان، تصور بیماران از راهکارهای مقابله با سرطان و عوارض آن و تصور بیماران از معنای مرگ ومردن در وضعیت مطلوبی (بین ۰/۶ تا ۰/۷) قرار دارند. همچنین واریانس‌تبیین‌شده همه زیرمقولات از ۲۵ درصد بالاتر است. به عبارت دیگر، همبستگی درمقولات تصور بیماران از معنای زندگی، تصور بیماران از معنای سرطان، تصور بیماران از راهکارهای مقابله با سرطان و عوارض آن و تصور بیماران از معنای مرگ ومردن در حد بالا برآورد می‌شوند، در نتیجه این مقوله‌ها از اعتبار عاملی برخوردار هستند.

جدول ۱: برآورد شاخص‌های ارزیابی کلیت مدل مسیر

شاخص	CMIN	DF	CMIN/DF	GFI	IFI	TLI	CFI	RMSEA
مقدار	۱۴۵/۷۸۵	۹۸	۱/۴۸۸	۰/۸۷۴	۰/۹۳۷	۰/۹۲۱	۰/۹۳۵	۰/۰۶۴

جدول ۲: برآورد مقادیر مربوط به مدل عاملی مقولات

سوالات پژوهش	مقولات اصلی	زیرمقولات	بارعاملی	واریانس‌تبیین‌شده	سطح معناداری
تصور بیماران از معنای زندگی	تکامل فردی و اجتماعی	رسیدن به کمال	۰/۶۸۰	۰/۴۶	۰/۰۰۱
		یکتایی	۰/۶۹۸	۰/۴۹	۰/۰۰۱
		بهزیستی فردی	۰/۶۳۳	۰/۴۰	۰/۰۰۱
		علاقه اجتماعی	۰/۶۳۱	۰/۴۰	۰/۰۰۱
تصور بیماران از معنای سرطان	رنج متعالی	بستر رشد	۰/۷۰۲	۰/۴۹	۰/۰۰۱
		پریشانی روانشناختی	۰/۶۵۷	۰/۴۳	۰/۰۰۱
		آزمون الهی	۰/۶۸۵	۰/۴۷	۰/۰۰۱
تصور بیماران از راهکارهای مقابله با سرطان و عوارض آن	توانمندی های مثبت روانشناختی	خوشبینی	۰/۷۵۸	۰/۵۷	۰/۰۰۱
		توکل	۰/۶۶۴	۰/۴۴	۰/۰۰۱
		سرسختی روانشناختی	۰/۷۶۹	۰/۵۹	۰/۰۰۱
		پذیرش و تعهد به ارزش‌ها	۰/۷۱۹	۰/۵۲	۰/۰۰۱

[Downloaded from tbj.ssu.ac.ir on 2026-10-11]

[DOI: 10.18502/tbj.v21i3.10900]

		ذهن‌آگاهی	۰/۶۵۴	۰/۴۳	۰/۰۰۱
		جاودانگی	۰/۷۱۳	۰/۵۱	۰/۰۰۱
تصور بیماران از معنای مرگ ومردن	فرشته مرگ	رهایی از تعلقات	۰/۷۲۵	۰/۵۳	۰/۰۰۱
		آسایش	۰/۸۲۳	۰/۶۸	۰/۰۰۱
		مدیریت دشواری مرگ	۰/۶۵۲	۰/۴۳	۰/۰۰۱

بحث و نتیجه گیری

پژوهش حاضر با هدف اعتباریابی الگوی بومی معنادرمانی در بیماران مبتلا به سرطان پستان مبتنی بر داده های کیفی مطالعه نعمتی انجام شد(۲۹). آن ها در پژوهش کیفی خود به واکاوی تجارب زیسته زنان بهبود یافته از سرطان پستان از معنای زندگی پرداختند و در نهایت ۱۶ مضمون فرعی و ۴ مضمون فرعی رسیدند. مضامین اصلی و فرعی بدست آمده در این پژوهش شامل: تکامل فردی و اجتماعی(رسیدن به کمال، یکتایی، بهزیستی فردی وعلاقه اجتماعی)، رنج متعالی (بستر رشد، پریشانی روانشناختی، آزمون الهی)، توانمندی های مثبت روانشناختی(توکل، خوش بینی، سرسختی روانشناختی، پذیرش وتعهد به ارزش ها، ذهن آگاهی) و فرشته مرگ(جاودانگی، رهایی از تعلقات، آسایش، مدیریت دشواری مرگ) بود. در پژوهش فعلی نتایج تحلیل عاملی تأییدی مقولات نشان داد بارهای عاملی مربوط به همه زیرمقولات تصور بیماران از معنای زندگی، تصور بیماران از معنای سرطان، تصور بیماران از راهکارهای مقابله با سرطان و عوارض آن و تصور بیماران از معنای مرگ ومردن در وضعیت مطلوبی (بین ۰/۶ تا ۰/۷) قرار دارند. در نتیجه این مقوله‌ها از اعتبار عاملی برخوردار بودند.

زیرمقولات تصور بیماران از معنای زندگی شامل تکامل فردی و اجتماعی(رسیدن به کمال، یکتایی، بهزیستی فردی و علاقه اجتماعی) همبستگی مطلوبی بایکدیگر داشتند. این یافته پژوهشی با پژوهش های اورنگ و همکاران(۳۰)، نادی و سجادیان(۳۱)، کرد و رهبری (۳۲)، Steger (۳۳)، Scott و همکاران(۳۴) Goodman و همکاران(۳۵) و Li (۳۶) به صورت تلویحی همسو بود.

در تبیین این یافته می توان گفت افرادی که اهداف معناداری در زندگی دارند و درگیر فعالیت های ایجاد معنا هستند، خود هماهنگی بیشتری را تجربه می کنند، هر چه افراد بیشتر در این فعالیت هایا دستیابی به اهداف درگیر باشند. انتظارات مثبت بیشتری خواهند داشت. در نهایت و شاید مهم تر از همه این که هر چه افراد انتظارات بیشتری داشته باشند از بهزیستی بالاتری برخوردارند. سراج زاده و رحیمی(۳۷) در پژوهشی با عنوان «رابطه دیندار با معناداری زندگی در یک جمعیت دانشجویی» نتیجه گرفتند دینداری با معناداری زندگی رابطه مثبت و مستقیم دارد. در میان ابعاد دینداری، بعد اعتقادی دارای بیشترین رابطه مثبت و بعد مناسکی دارای کمترین رابطه است. معنای زندگی اغلب به هدف ارزش و کارکرد زندگی، تحلیل و تعبیر شده است.

آدمی در صورت یافتن پاسخ مناسب در باب چرایی زیستن، ممکن است زندگی اش معنا دار شده و از پوچی و بی هدفی برهد. Poloma و Pendelton در تحقیقی دست یافتند که اگر مقیاس بهزیستی، داشتن معنا و هدف در زندگی باشد، پس ارتباط قوی تری بین بهزیستی و دینداری وجود دارد(۳۸).

زیرمقولات تصور بیماران از معنای سرطان شامل رنج متعالی(بستر رشد، پریشانی روانشناختی، آزمون الهی) همبستگی

[Downloaded from tbj.ssu.ac.ir on 2026-10-11]

[DOI: 10.18502/tbj.v21i3.10900]

مطلوبی بایکدیگر داشتند. این یافته پژوهشی با پژوهش های موسوی و همکاران(۳۹)، فاضل و همکاران(۴۰)، حیدرزاده و همکاران(۴۱)، Brajkovic Mostarac (۴۲)، Lewis Hall & Hill (۴۳) و Edwards و همکاران(۴۴) و Triplett و همکاران (۴۵) به صورت تلویحی همسو بود. در تبیین این یافته می توان گفت معنای زندگی در یک نگاه به معنی راه به باطن بردن اشاره دارد مثل این که فرد از ظاهر و پوسته خارج شده و به و مغز و باطن زندگی رسیده باشد. معنویت گاهی به عنوان هدفمند بودن و غایت مندی برداشت می شود، گاهی به معنی ارتباط با نیروی برتر و گاهی نیز به رضایت از زندگی و ارزشمندی اشاره دارد. با این حال معنویت می تواند شامل همه این ها باشد یا نباشد. شاید در ادبیات روانشناسی هیچ واژه ای به دشواری معنویت تعریف نشده باشد زیرا معنای زندگی ساختاری چند بعدی است که از راه های گوناگون فهمیده می شود و به طور کلی به ارزش و هدف زندگی معنویت اشاره دارد. بشر میل به معنا را به عنوان یک نیاز اساسی جهت رضایت در زندگی به همراه داشته است. معنا، با داشتن هدف مثبت در زندگی و رضایت از زندگی معادل می باشد. نظر سایرین درباره معنای زندگی به صورت حس هدفمندی و انسجام در زندگی فرد، توجه به ارزش ها و اهمیت شخص به شرایط خاص در زندگی بیان شده است. اگر به مدل Tedeschi و Calhoun (۴۶) پیرامون رشد پس از سانحه با دقت نگریسته شود این مدل دارای پنج زیر مقیاس است که از میان آن ها دوزیر مقیاس به طور مستقیم با معنی زندگی ارتباط دارد. این دو بعد شامل رشد در مسائل معنوی و عرفانی و تغییر در اولویت های زندگی می باشد. بنابراین معنویت جزیی از تعریف رشد پس از سانحه است. به تعبیر دیگر در کسی رشد پس از سانحه رخ نمی دهد مگر با افزایش معنویت و برداشت معنوی از زندگی (۳۹).

زیرمقولات تصور بیماران از راهکارهای مقابله با سرطان و عوارض آن شامل توانمندی های مثبت روانشناختی(توکل، خوش‌بینی، سرسختی روانشناختی، پذیرش وتعهد به ارزش ها، ذهن آگاهی) همبستگی مطلوبی بایکدیگر داشتند. این یافته پژوهشی با پژوهش های خضرلو و همکاران(۴۷)، سواری و فرزادی(۴۸)، فولادی و همکاران(۴۹)،Steger و همکاران (۵۰)،Malinowski و Leem (۵۱) و Vachon و همکاران (۵۲) به صورت تلویحی همسو بود. در تبیین این یافته می توان گفت افرادی که اهداف معناداری در زندگی دارند و در گیر فعالیت های ایجاد معنا شوند، هماهنگی بیشتری را تجربه می کنند (یعنی شناختن و با علاقه انجام دادن این فعالیت ها). هر چه افراد بیشتر در این فعالیت ها با دستیابی به اهداف در گیر باشند انتظارات مثبت بیشتری خواهند داشت، یعنی خوش بین ترند (۵۳). خوش بینی می تواند بر همه ابعاد زندگی بشر اثرگذار باشد؛ به طوری که تجارب و بررسی ها نشان می دهند خوش بینی در هموار کردن مقابله با مسائل زندگی به افراد کمک می کند و باعث می شود افراد به امیدواری بی اندیشند. در خور ذکر است خوش بینی یک نوع سبک تفسیری است که افراد از آن برای توجیه موفقیت ها و شکست های خود استفاده می کنند. معمولا افراد خوش بین موفقیت ها را به عوامل درونی، پایدار و فراگیر نسبت می دهند؛ در حالی که شکست های خودرا به عوامل بیرونی، موقت و خاص نسبت می دهند، اما بر عکس، بدبین ها موفقیت های خود را به عوامل بیرونی، موقت و خاص نسبت می دهند، در حالی که شکست ها را به عوامل

[Downloaded from tbj.ssu.ac.ir on 2026-10-11]

[DOI: 10.18502/tbj.v21i3.10900]

درونی، همیشگی و فراگیر نسبت می دهند. با استناد به این مطلب می توان نتیجه گرفت خوش بینی همواره راه را برای معنای زندگی هموار می کند(۴۸).

هم چنین افرادی که سطوح بالایی از ذهن‌آگاهی را دارا هستند و در زندگی برای خود معنایی یافته‌اند، تاب‌آوری بیشتری در برابر استرس ها و فشارها و قابلیت منحصر به فردی برای سازگاری و غلبه بر خطرها نشان می دهند. به عبارتی افراد ذهن آگاه و افرادی که در زندگی خویش معنایی یافته اند، توانایی بیشتری در پاسخ به موقعیت های دشوار، بدون واکنش به شکلی خودکار و ناسازگارانه دارند. آن ها مقوله های ادراکی جدیدی در خویشن ایجاد می کنند، تمایل بیشتری به خلاق بودن دارند و بهتر می توانند با افکار و هیجانات آزارنده مقابله کننده بدون آن که در این افکار و هیجانات غرق شده و با آن ها را سرکوب سازند. Gareth Thomson از نظریه پردازان حوزه معنا، هدفداری را شرط لازم معناداری می داند و معتقد است که زندگی دارای ارزش ذاتی است، نه اینکه فقط ابزار دستیابی به هدف متعالی یا غیرمتعالی باشد. ایشان معنای زندگی را حالت زندگی شخص نسبت به حقیقت استعلایی جهان می داند. از نظر او فهم معنای زندگی باید دلالت های عملی برای روشی داشته باشد که با آن روش زندگی می کنیم. آن ها هم چنین ارتباط یافتن فرد با ارزش های ورای خود را عامل دیگری در معناداری یاد می کنند(۵۴).

زیرمقولات تصور بیماران از معنای مرگ ومردن شامل فرشته مرگ (جاودانگی، رهایی از تعلقات، آسایش، مدیریت دشواری مرگ) همبستگی مطلوبی بایکدیگر داشتند. این یافته پژوهشی با پژوهش های کرمی و نبویان ، دیباجی و بارانی، حامدی، عسگری و دانشور و قنبری و همکاران به صورت تلویحی همسو بود. در تبیین این یافته می توان گفت جاودانگی دغدغه ای همگانی است. یکی از مسائل اساسی در ارکان اعتقادی تمام ادیان بالخصوص اسلام، اعتقاد به حشر انسان در جهان پس از مرگ است. از بررسی آیات قرآنی فهمیده می شود که اعتقاد به جاودانگی میلی فطری در وجود انسان می باشد، و وجود معاد پاسخی به این میل فطری در نهاد وی می باشد. معنای زندگی و کیفیت آن در اسلام مسأله ای انکارناپذیر است.

بنابراین نظریات معنای زندگی با آیات و روایات مطرح شده، سازگاری نزدیکی دارند. به عبارت دیگر قرآن بقا و جاودانگی و رجوع به سوی خداوند را توجیه کننده خلقت آسمان و زمین می داند(۵۹-۵۵).

در مجموع، آنچه از آرای فیلسوفان و آیات و احادیث استنباط می شود مبنی بر این است که ما انسان ها محدود هستیم و دوره زمانی محدودی داریم. از مرگ گریزی نیست. ما به گونه ای با مرگ در ارتباط هستیم و این ارتباط رفتار ما نسبت به مرگ و به طور اخص نسبت به مرگ خودمان را شکل می دهد. از آن جا که فرد نمی تواند از مرگ فرار کند لذا او باید با مرگ با وقار روبه رو شود، آن را بپذیرد و با آن کنار بیاید، نه این که با ترس از آن زندگی کنند. رویارویی با مرگ خود و پیوند دادن آن با تجربه فرد ممکن است به پرمایگی و پری تجربه زندگی منجر شود (۶۰). بنابراین کنار گذاشتن توهم جاودانگی، به انسان، شکیبایی، آرامش و شجاعت می بخشد و او با اعتقاد به این که پس از مرگ، حیات اخروی وجود ندارد، شهامت لازم برای

[Downloaded from tbj.ssu.ac.ir on 2026-10-11]

[DOI: 10.18502/tbj.v21i3.10900]

روبه رو شدن با مرگ را به دست می آورد در نتیجه، میرایی ما بری زندگی معنادار ضروری است و مرگ خودش چیزی است که زندگی معنادار را رقم می‌زند(۶۱).

پژوهش حاضر همچون سایر مطالعات از محدودیت هایی برخوردار بود نظیر اینکه اعتباریابی مدل مذکور بر اساس یافته‌های کیفی انجام گرفته که بنابر ماهیت کارهای کیفی در تعمیم پذیری باید احتیاط کرد. همچنین بنابر ماهیت تئوری معنادرمانی، ارزیابان در حوزه معنادرمانی متخصص نبودند و صرفا متخصص روانشناسی بودند. پیشنهاد می شود در پژوهش های آتی الگوهای معنادرمانی برای سایر بیماری ها نیز اعتباریابی شود. هم چنین پیشنهاد می شود الگوی اعتباریابی شده در پژوهش حاضر در قالب بسته درمانی و آموزشی در مراکز مشاوره و درمانی که بیماران مبتلا به سرطان را پذیرش می‌کنند اجرا گردد.

تضاد منافع

نویسندگان این مقاله اعلام می دارند، هیچ گونه تضاد منافعی در این مطالعه وجود ندارد.

تشکر و قدردانی

از همه متخصصین روانشناسی که به صورت داوطلبانه در این طرح شرکت نمودند، صمیمانه تشکر می شود.

References

1-Mattiuzzi C, Giuseppe L. Current cancer epidemiology. Journal of epidemiology and global health.2019;9(4):217.

2-Watkins EJ. Overview of breast cancer. Journal of the American Academy of Pas. 2019; 32(10):13-7.

3-Waks A , Eric PW. Breast cancer treatment: a review. Jama. 2019;321(3):288-300.

4-Costa Vieira RA, Biller G, Uemura G, et al. Breast cancer screening in developing countries. Clinics.2017;72: 244-53.

5-Abachizadeh K, Moradi Kochi A, Ghanbari M, et al. Breast cancer in Iran: rates, prevalence and related factors. Social health.Social Health.2017; 5(1):11-21.[Persian]

6-Pintado S.Breast cancer patients' search for meaning. Health care for women international.2018;39(7):771-83.

7-Xia HZ, Gao L, Yue H, et al. Exploring meaning in the life of Chinese breast cancer survivors. Cancer nursing.2018; 41(2): 124-30.

[Downloaded from tbj.ssu.ac.ir on 2026-10-11]

[DOI: 10.18502/tbj.v21i3.10900]

8-Toledo G, Ochoa CY, Farias AJ. Religion and spirituality: their role in the psychosocial adjustment to breast cancer and subsequent symptom management of adjuvant endocrine therapy. Supportive Care in Cancer.2021;29(6):3017-24.

9-Kang KA, Han SJ, Lim YS, et al. Meaning-centered interventions for patients with advanced or terminal cancer: a meta-analysis. Cancer Nursing.2019: 42(4): 332-40.

10-Manco N, Hamby S. A meta-analytic review of interventions that promote meaning in life. American Journal of Health Promotion.2021;35(6):866-73.

11-Hagoel L. Existential Suffering in the Social Context of Cancer Risk. Alleviating World Suffering.2017: 411-22.

12-Mortell S. Logotherapy to mitigate the harmful psychological effects of current events: A tool for nurses. Journal of Psychosocial Nursing and Mental Health Services.2020;58(4):38-42.

13-Shantall T. The Lıfe-changıng Impact of Vıktor Frankl's Logotherapy. Springer Nature.2020.

14-Sanlı E, Ersanli K.The effects of psycho-education program based on logotherapy for the development of a healthy sense of identity in emerging adulthoods. Current Psychology.2021;40(9): 4173-88.

15-Vos J, Vitali D. The effects of psychological meaning-centered therapies on quality of life and psychological stress: A metaanalysis. Palliative & supportive care.2018;16(5):608-32.

16-Koulaee AJ, Khenarinezhad F, Abutalebi M, et al. The effect of logotherapy on depression in cancer patients: A systematic review study. World Cancer Research Journal.2018;5(3):134.[Persian]

17-Ahmadi Fard M, Sadeghi M, Gholamrezaei S. Evaluation of the effectiveness of the combined approach of meaning therapy and hope therapy on body image fear and social adjustment in women with breast cancer. Psychiatric Nursing.2019;7(1):74-66.[Persian]

18-Putri SB, Jannah M. The effect of logotherapy on depression in breast cancer patients under chemotherapy. Breast cancer.2109;2(9).

19-Bulut S, Sarı SE. Literature review on logo therapy. EC Psychology and Psychiatry.2020.

[Downloaded from tbj.ssu.ac.ir on 2026-10-11]

[DOI: 10.18502/tbj.v21i3.10900]

20-Arefpour AM, Mahdavi H. Effects of group logo therapy on mood and function of locally advanced prostate cancer patients. Counselling and Psychotherapy Research.2021; 1– 8. [Persian]

21-Sun FK, Hung CM, Yao Y, et al. The effects of logo therapy on distress, depression, and demoralization in breast cancer and gynecological cancer patients: A preliminary study. Cancer Nursing.2021; 44(1):53-61.

22-Bahar A, Shahriary M, Fazlali M. Effectiveness of Logo therapy on Death Anxiety, Hope, Depression, and Proper use of Glucose Control Drugs in Diabetic Patients with pression. International journal of preventive medicine.2021;12(6).[Persian]

23-Kiarsi Z, Emadian SA, Fakhri M. The effectiveness of meaning therapy on fear of recurrence and death anxiety in women with breast cancer. Journal of Cancer Care.2021;2(1):10-3.[Persian]

24-Mohabbat B, Golzari M, Moradi-Joo M ,et al. Efficacy of group logo therapy on decreasing anxiety in women with breast cancer. Iranian journal of cancer prevention .2014;7(3):165-70.[Persian]

25-Bakhshi F, Yektaee T, Hajimiri K. The Efficacy of Group-Based Logotherapy on Hope of Life in HIV Patients in North of Iran. Caspian Journal of Health Research.2019;4(1):16-20.[Persian]

26-Hosseinian A, Sudani M, Mehrabi Zadeh. The effectiveness of group meaning therapy on life expectancy of cancer patients. Behavioral Sciences.2009; 10 (3):287-92.[Persian]

27-Kang KA, Im JI, Kim HS. The effect of logotherapy on the suffering, finding meaning, and suffering, well-being of adolescents with terminal cancer. Child Health Nursing Research.2009; 15(2):136-44.

28-Xia HZ, Gao L, Yue H, et al. Exploring meaning in the life of Chinese breast cancer survivors. Cancer nursing.2018;41(2):124-30.

29-Nemati F. Compiling and validating educational-therapeutic model of the meaning of life based on the analysis of lived experiences of women recovering from breast cancer [Ph.D thesis]. Islamic Azad University, Yazd. Iran. [Persian]

[Downloaded from tbj.ssu.ac.ir on 2026-10-11]

[DOI: 10.18502/tbj.v21i3.10900]

30-Aurang S, Hashemi Razini H, Ramshini M, et al. Investigating the meaning of life and psychological well-being of young people, adults and the elderly (comparative study in terms of age). Elderly. Iranian Journal of Aging.2019; 13 (2): 197-82 .[Persian]

31-Nadi MA, Sajjadian A. Analyzing the relationship between spiritual meaning and spiritual well-being, mental happiness, life satisfaction, psychological flourishing, hope for the future and purpose in students' lives. Dawn of Health. 2015;10 (3):68-54.[Persian]

32-Kurd B, Rahbari P. Predicting mental well-being based on the meaning of life and mindfulness among cardiovascular patients. Psychiatric Nursing. 2016;5(6):23-16.[Persian]

33-Steger MF. Meaning and well-being. Handbook of well-being. Salt Lake City, UT: DEF Publishers.2018.

34-Scott K, Rowe F, Pollock V. Creating the good life? A wellbeing perspective on cultural value in rural development. Journal of Rural Studies.2018; 59:173-82.

35-Goodman FR, Doorley JD, Kashdan TB. Well-being and psychopathology: A deep exploration into positive emotions, meaning and purpose in life, and social relationships. Handbook of well-being. Salt Lake City, UT: DEF Publishers. DOI: nobascholar. com.2018.

36-Li Y. Building well-being among university teachers: the roles of psychological capital and meaning in life. European Journal of Work and Organizational Psychology.2018;27(5):594-602.

37-Sirajzadeh Sa, Rahimi F. Study of the effect of religiosity on moral adherence in a student population. Socio-Cultural Strategy.2015;16 (4):45-76.[Persian]

38-Poloma MM, Pendleton BF. Religious domains and general well-being. Social Indicators Research.1990;22(3):255-76.

39-Mousavi SV, Vatankhah M. Predicting post-traumatic growth based on religiosity, meaning of life and social support in women with breast cancer. Achievements in Clinical Psychology.2015;1(3):33-48 . [Persian]

[Downloaded from tbj.ssu.ac.ir on 2026-10-11]

[DOI: 10.18502/tbj.v21i3.10900]

40-Fazel M, Salimi Bejestani H, Farahbakhsh K,et al. Presenting a post-traumatic growth pattern in cancer patients: A grounded theory study. Culture of Counseling and Psychotherapy.2017;8(29):79-105. [Persian]

41-Heidarzadeh M, Rasooli M.Evaluation of dimensions of post-traumatic growth caused by cancer in patients rescued from it. Comprehensive Nursing and Midwifery.2017; 25 (76):33-41. [Persian]

42-Mostarac I,Brajkovic L. Life After Facing Cancer: Posttraumatic Growth, Meaning in Life and Life Satisfaction. Journal of clinical psychology in medical settings.2022;29(1):92-102.

43-Lewis Hall ME, HillP. Meaning-making, suffering, and religion: a worldview conception. Mental Health, Religion , Culture.2019:22(5):467-79.

44-Edwards ME. Meaning mediates the association between suffering and well-being. The Journal of Positive Psychology.2020;15(6):722-33.

45-Triplett KN, Tedeschi RG, Cann A, et al. Posttraumatic growth, meaning in life, and life satisfaction in response to trauma. Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy.2012;4(4):400.

46-Tedeschi RG, Calhoun LG. Posttraumatic growth: conceptual foundations and empirical evidence. Psychological inquiry.2014;15(1):1-18.

47-Khezrloo H, Akbari M, Jadidi, Sinaei B,et al. Development of a causal model between mindfulness, social support, spirituality and pain self-efficacy mediated by optimism and psychological hardiness in cancer patients. Psychiatric Nursing.2019;7(2):82-74.[Persian]

48-Savari K, Farzadi F. Predicting the meaning of life based on optimism and humorous styles. Journal of Positive Psychology.2021;7(2):49-60.[Persian]

49-Foladi N, Shahidi A. The role of personality traits and life expectancy in predicting psychological toughness among students with respect to gender. Clinical Psychology and Personality.2019;15(1): 93-101.[Persian]

[Downloaded from tbj.ssu.ac.ir on 2026-10-11]

[DOI: 10.18502/tbj.v21i3.10900]

50-Steger MF, Sheline K, Merriman L, Kashdan TB. Using the science of meaning to invigorate values-congruent, purpose-driven action.2013;240-266.

51-Malinowski P, Lim HJ. Mindfulness at work: Positive affect, hope, and optimism mediate the relationship between dispositional mindfulness, work engagement, and well-being. Mindfulness.2105;6(6):1250-62.

52-Vachon ML. Meaning, spirituality, and wellness in cancer survivors. In Seminars in Oncology Nursing.2018;24(3):218-25.

53-Eva N, Newman A, Jiang Z. Career optimism: A systematic review and agenda for future research. Journal of Vocational Behavior.2020;116:103-287.

54-Hojjati G, Ali Zamani A. Meaning, purpose and value (study of Gareth Thomson's views on the meaning of life). Religion and mysticism.2001;43(1):31-60.[Persian]

55-Karami H, Prophets of the Islamic Republic of Iran. Philosophical Knowledge Quarterly.2021;19 (4):73-90. [Persian]

56-Dibaji SM, Barani A. The relationship between soul and body and its effect on immortality from the perspective of Ibn Sina and Thomas Aquinas. Scientific Journal of "Philosophy of Religion.2019; 16(1):75-90. [Persian]

57-Hamedi A. Immortality of the soul in Islam with emphasis on Quranic verses. Journal of Quranic Studies.2013;4(16):25-46.[Persian]

58-Askari M, Daneshvari. Proof of the immortality of the soul in Platos view and its effect on the proof of the simplicity of the Sinaitic soul in proving the immortality of the soul (a historical study). Critique and Opinion.2020;25(99):54-74.[Persian]

59-Ghanbari H, Sadeghi M, Farhadi Z. Analysis of Ibn Sina's principles and arguments regarding the immortality of the population. Sinai Wisdom (Mushkooh Al-Noor).2016; 20 (56):119-38.[Persian]

60-Peach F.The 22nd World Congress of Philosophy. Philosophy Now.2008;70: 37.

[Downloaded from tbj.ssu.ac.ir on 2026-10-11]

[DOI: 10.18502/tbj.v21i3.10900]

61-Alawitabare.H. life after death. Bi-Quarterly Journal of Hekmat Esra.2017;9(1):189-237.[Persian]

[Downloaded from tbj.ssu.ac.ir on 2026-10-11]

[DOI: 10.18502/tbj.v21i3.10900]

[Downloaded from tbj.ssu.ac.ir on 2026-10-11]

[DOI: 10.18502/tbj.v21i3.10900]